

Tourism and Recreation

<https://dergipark.org.tr/tourismandrecreation>

E-ISSN: 2687-1971

Coğrafi işaretli gastronomi ürünleri üzerine bir araştırma: Giresun ili örneği

A research on gastronomy products with geographical indications: Case of the city of Giresun

Mehmet Mert Paslı

Giresun Üniversitesi, Bulancak Kadir Karabaş Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, mert.pasli@giresun.edu.tr, 0000-0003-0323-0461

MAKALE BİLGİSİ/ ARTICLE INFO

Araştırma / Research Article

Anahtar Kelimeler:

Gastronomi Turizmi, Coğrafi İşaretli Ürünler, Giresun.

Key Words:

Gastronomy Tourism, Geographical Indication Products, Giresun

Gönderme Tarihi/Received Date:
08.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted Date:
28.06.2021

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
30.06.2021

ÖZET

Turistlerin son dönemlerdeki seyahat eğilimlerinde meydana gelen değişimler, turistik destinasyonların yeni stratejiler izlemesine sebebiyet vermektedir. Turistik destinasyonların diğer destinasyonlarla rekabet etmesi için en önemli unsurlardan biri yöresel mutfağının ve o yöreye ait ürünlerin turizm faaliyetlerinin içinde yer almasıdır. Yöresel ürünlerin diğer ürünlerden farkının belirlenmesi, taktiklerinin önlenmesi, kalite standartlarının korunması ve denetlenmesi için coğrafi işarete sahip olması gerekmektedir. Gastronomi, coğrafi bir kimlik unsurudur. Özellikle gastronomik ürünlerin coğrafi işarete sahip olması, gastronomi turizmine olumlu katkı sağlamaktadır. Araştırma kapsamında gastronomi turizmi ve coğrafi işaretli ürünlerin Giresun ili turizmine katkı sağlaması hakkında öneriler geliştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre Giresun ili coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması, destinasyonun coğrafi işaretli ürünlerle marka bağının kurulmasını sağlayarak, Giresun ili turizmine katkı sağlayacaktır.

ABSTRACT

Recent changes in the travel trends of tourists have given cause for new strategies by tourist destinations. One of the most important factors for a tourist destination to be able to compete with another is to be able to incorporate the local cuisine and the regional products within tourism activities. In order to differentiate the local products from others, to prevent imitation and to maintain and inspect the standards of quality, local products require a geographical indication. Gastronomy is a factor of the geographical identity, particularly, gastronomy products having geographical signs are a positive contribution to gastronomy tourism. Within the scope of this research, suggestions were put forward in order to contribute to tourism in the city of Giresun for geographic signed products and gastronomy tourism. The result of the research indicate that promoting and marketing the geographically indicated gastronomical products will help to forge a link with the brands of geographically indicated products which will contribute to the tourism in the city of Giresun.

1. Giriş

Dünyada birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de hızlı yiyecek içecek tüketiminin etkisinde kalmaktadır. İnsanların yoğun çalışma temposunda olması yeme-içmeye daha az vakit ayırmasına, yöresel ve geleneksel gastronomi değerlerinin azalmasına sebep olmaktadır (Yeşildağ, vd., 2017: 178). Yiyecek ve içeceklerin içinde bulunulan zamanın şartlarına uyarlanması için; bütün özelliklerinin detaylı bir biçimde anlaşılması, uygulanması ve geliştirilmesi çalışmaları gastronomi biliminin konularından birisidir (Oğan & Büyükyılmaz, 2020: 339). Gastronominin bilim ve sanata dönüşmesi, turizm ile bütünleşmesi, gastronomi turizmi açısından coğrafi işaretli ürünlerin değerini artırarak turistlerin bu destinasyonlara seyahat etmesini sağlamaktadır (Yeşildağ, vd., 2017: 178).

Turistlerin destinasyonları seyahat etmesinin en önemli nedenlerinden biri de kültürdür. Kültürel motivasyonlar, turistlerin yeni yerel mutfakları keşfederken, aynı zamanda kendi kültürleri dışındaki toplumların kültürünü öğrenmeye

ve deneyimlemeye de yönlendirir. Kültürel motivasyonlar bu nedenle gastronomi ve turizmin gelişimi için güçlü itici faktörlerdir (Fields, 2011: 38). Bir diğer güçlü motivasyon kaynağı ise gastronomi turizmidir. Yükselen bir değer olan gastronominin, gastronomi turizmine olan ilginin artmasına, yeme-içme kültürüne ait değerlerin geçmişten günümüze aktarılmasına, tarihsel süreç içerisinde insanların hem fizyolojik hem de sosyal ihtiyaçlarının giderilmesine olanak sağlamıştır. Günümüzde de gelecekte de bu ihtiyaçları karşılamaya devam edecektir (Yılmaz, 2016). Destinasyonu ziyaret edecek olan turistlerin yerel yiyecek tüketim motivasyonları değerlendirilerek, turizm işletmelerinde otantikliği de yansıtmak suretiyle yiyeceklerin orijinal tarifleriyle yapılması söz konusu yiyeceklerin sürdürülebilirliğini sağlayarak, farklılık yaratacaktır (Akbaba, 2020: 182-183).

Araştırmada Giresun ilinde bulunan gastronomi ile ilgili coğrafi işaret almış ürünlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda doküman analizinin yanı sıra alanyazın

taraması yapılarak ikincil veri kaynakları araştırılmış ve elde edilen bilgiler doğrultusunda Giresun şehriyle ilgili coğrafi işaretli ürünler incelenmiştir. Araştırma kapsamında Türk Patent ve Marka Kurumu resmi internet sayfası üzerinden çalışma verilerine ulaşılmış, resmi internet sayfasında bulunan Giresun destinasyonuna ait veriler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırma literatürde özellikle Giresun ilindeki gastronomi turizmi ve coğrafi işaretli ürünleri konu alan araştırmaların eksikliğini gidermesi ve gelecekte yapılacak araştırmalara yardımcı olması açısından önem arz etmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Anlamı mide ve kanun olan, Yunanca “Gastros” ve “Nomos” kelimelerinin birleşiminden oluşan gastronomi kavramı; bir ülkenin veya bir destinasyonun yemekleri, yiyecek ve içecek hazırlama biçimlerini ifade etmektedir (Kivela & Crotts, 2006: 355). Tarihsel ve etimolojik olarak gastronomi; neyin, nerede, ne zaman, hangi şekilde, hangi kombinasyonlarla yenilip içileceğine dair tavsiye ve rehberlikle ilgilidir (Santich, 2004: 15).

Gastronomi, yemek pişirmenin keşfi, tadımı ve deneyimi olarak tanımlanmaktadır ancak sadece yemek ile ifade edilemez. İnsanlık tarihi boyunca yemek, yeni tanışılan kişiler, arkadaşlar ve aile üyeleri ile bir araya gelmeye ve güzel anılar biriktirmeye vesile olup, toplum hayatının önemli bir yönünü oluşturur. Dolayısıyla gastronomi; bir sanattır, kültürdür, insanlar ve yemekler arasındaki bağlantıdır (Grandcourt, 2021: 8). “*Gastronomi, coğrafi bir kimliktir*” (Çimen, 2016: 310). Bu coğrafi kimliğin en temel göstergelerinden birisi ise coğrafi işaretli ürünlerdir. Coğrafi işaretli ürünler bölgede üretilen bir ürünün, yöresel bir yiyecek ya da içeceğin o bölgeye ait özellikler taşıdığına göstergesidir.

Dünya Ticaret Örgütü'nün araştırmasına göre, dünyada yaklaşık 10.000 adet coğrafi işaretli ürün bulunduğu ifade edilmektedir. Türkiye'de 2500'e yakın coğrafi işaretli ürün potansiyeli olduğu, ancak bu ürünlerin %10'undan biraz fazlasının coğrafi işaretli ürün olarak tescillendiği bilinmektedir. Coğrafi işaretli ürünler (Tanıtma Bülteni, 2018: 13);

- Yerel çekicilik unsurlarını bünyesinde barındırır.
- Kültürel miras olarak değerlendirilir.
- Geleneksel değerlerin ilgi odağı haline gelmesini sağlar.
- Yerel ürünleri turistik bir değere dönüştürme potansiyeline sahiptir.

Globalleşen dünyada sertifikalar, ürünlerin hem standartlaşması hem de farklılaştırması amacıyla kullanılmaktadır. Farklılaştırma çabaları, ürünleri standartlaştırmakta ya da standartlaştırma çabaları, ürünleri farklılaştırmaktadır. Coğrafi işaretler bu iki eğilimin etkisi altında kalabilmektedir. Coğrafi işaretli ürünlerin sunduğu faydalar ise şunlardır (Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2019: 11);

Üreticiler Açısından; ürünü farklılaştırması, değişen koşullara uyum sağlaması, kısa tedarik zincirleri oluşturması, kültürel aidiyetin pekişmesini sağlaması, artan katma değer, artan refah ve iyi yaşam koşullarını sağlaması,

- **Tüketiciler Açısından;** özel, yöresel ve kaliteli ürünlere kolay ulaşımın sağlanması, kısa tedarik zincirlerinin oluşması, araştırma maliyetinin düşmesi, nostalji gibi duygusal ihtiyaçların karşılanması,
- **Kırsal Alanlar Açısından;** kırsal kalkınmanın sağlanması, sosyal kalkınmanın sağlanması, kültürel ve ekolojik kaynakların sürdürülebilir yönetiminin sağlanması, artan iş kolları yaratması, kırsal yaşamı çekici hale getirmesi, kente göçün azalması,
- **Yöre, Bölge ve Ülkeler Açısından;** turizmin gelişmesi, iç-dış ticaret dengesini sağlaması, istihdamın artması, iş olanaklarının çeşitlenmesi, itibar sağlamasıdır.

Coğrafi işaretli ürünlerin sunduğu bu faydaların yanı sıra üretimde ve ürünlerde artan tek tipleşme, endüstriyel tarım modellerinin yarattığı gıda krizleri, Avrupa tipi çok fonksiyonlu tarım modeli ve hızla değişen yaşam biçimleri, sürdürülebilir, bilinçli tüketim hareketleri coğrafi işaretli ürünlere olan ilgiyi artırmaktadır (Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2019: 12).

Coğrafi işaretli ürünlerin sağladığı faydalar ve coğrafi işaretli ürünlere olan ilgi, bu ürünlere olan talebi de artırmaktadır. Coğrafi işaretli ürünlere ilgi duyan tüketicilerin ürüne sahip olma arzusu, tüketicilerin ürünün üretildiği coğrafyayı ziyaret etmesini ve turizm hareketliliği oluşmasını sağlamaktadır. Deniz, kum, güneş, kültürel değerler, sportif etkinlikler, festivaller vb. birçok sebepten dolayı turistik etkinliklerde bulunan tüketicilerin de destinasyonda yöresel ürünler başta olmak üzere coğrafi işaretli ürünlere ilgi gösterdiği bilinmektedir. Dolayısıyla hem coğrafi işaretli ürünlerin turistik hareketlilik oluşturması, hem de başka nedenlerle oluşan turizm hareketliliğinin coğrafi işaretli ürünlere olan ilgiyi artırması, karşılıklı olarak bölge ekonomisine fayda sağlamaktadır.

3. Giresun İlinin Sahip Olduğu Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünler

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34'üncü maddesine göre coğrafi işaret; “*Belirgin bir niteliği, ünü veya sahip olduğu diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş olan bir ürünü gösteren işaretler*.” Coğrafi işaretler, mahreç işareti ve menşee adı olarak ikiye ayrılmaktadır.

Mahreç işareti; “*Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlardır*” (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021). Giresun ilinde tescilli ve mahreç işareti almış gastronomi ile ilgili coğrafi işaretli ürünler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Alucra Oğlak Kebabı: Dönem olarak; temmuz ayı başından ekim ayı sonuna kadar olan dönemde, süttan kesilmiş ve 1 yaşını geçmemiş 10-15 kg karkas ağırlığına sahip kara oğlakların, yöreye has tekniklerle fırında pişirilmesiyle üretilen bir kebaptır. Tarihsel bir geçmişe sahip olan Alucra oğlak kebabı soğuk yenilen bir kebaptır. Coğrafi sınır olarak Giresun ilinin Alucra ilçesi tespit edilmiştir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Tablo 1. Giresun İlinde Tescilli ve Mahreç İşareti Almış Gastronomi ile İlgili Coğrafi İşaretili Ürünler

	Ürün Adı	Tescil Tarihi
1	Alucra Oğlak Kebabı	27.10.2020
2	Giresun Fındık Ezmesi	25.08.2020
3	Görelle Dondurması	21.06.2019
4	Çavuşlu Ekmeği	09.12.2020

Kaynak: Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021

Giresun Fındık Ezmesi: Şekerli fındık ezmesi tipinde üretilen Giresun fındık ezmesinin üretiminde, coğrafi sınırlar içerisinde üretilen ve coğrafi işaretleri olan Giresun tombul fındığı, Giresun sivri fındığı ve Giresun kalıncara fındığı kullanılmaktadır. Hazırlanışı ise; coğrafi işaretli kavrulmuş fındık ile şeker pancarından elde edilen, üretim esnasında pudra haline getirilmiş olan beyaz şekerin belirli ölçülerde karıştırılmasıyla üretilmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Görelle Dondurması: Yaklaşık 200 yıldır Görelle'de aynı formül ile üretilen Görelle dondurması, akışkan kıvamı ve köpüksü görüntüsü ile diğer birçok yöresel dondurmadan farklı bir dondurmadır (Cebeci & Şen, 2020: 215). İçeriğinde yağlı pastörize inek sütü, salep, beyaz şeker, su ve Glycyrrhiza glabra meyan kökü özütü kullanılarak hazırlanan bölgeye özgü dondurmadır. Bayram ve düğün gibi özel günlerde ikram edilen dondurma, geleneksel özelliğini devam ettirmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Çavuşlu Ekmeği: Coğrafi sınır olarak Giresun ili Görelle ilçesi Çavuşlu beldesi olarak belirlenmiştir. Ekmeklik buğday unu, su ve ekşi hamurun belirli oranda karıştırılarak yoğrulmasıyla yapılmakta ve fırından çıktıktan sonra üzerine bulamaç sürülmektedir. Söz konusu bulamaç, hem ekmeğe parlak bir görünüm kazandırmakta, hem de ekmeğin raf ömrünü uzatmaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Bu ürünlerin dışında Şebinkarahisar ilçesinde üretilen "Tamzara Dokuması" da mahreç işareti almış bir diğer üründür. Şebinkarahisar'da önemli bir ekonomik gelir kaynağı olan "Tamzara Dokuması", gastronomik bir ürün olmadığı için araştırma kapsamında incelenmemiştir.

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 34 üncü maddesine göre menşe adı; "Coğrafi olarak sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi bölgeye özgü doğal ve beşeri unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer tüm işlemleri bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünlere verilen isimdir." Giresun ilinde menşe adı almış coğrafi işaretli ürünler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Giresun Kalıncara Fındığı / Giresun Karası: Farklı iklim koşullarına uyum gösteren bir fındık çeşididir. İlkbahar donlarına ve hastalıklara karşı dayanıklıdır. Gri / kahverengi kabuk rengine ve oval görümlü kabuklu meyve şekline sahiptir. Diğer fındık çeşitlerine göre lezzeti, kalite özellikleri, içerisinde bulunan yağ / vitamin ve mineral değerleri açısından farklılık göstermektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Tablo 2. Giresun İlinde Tescilli ve Menşe Adı Almış Coğrafi İşaretili Ürünler

	Ürün Adı	Tescil Tarihi
1	Giresun Kalıncara Fındığı / Giresun Karası	18.09.2019
2	Giresun Sivri Fındığı	18.09.2019
3	Giresun Tombul Fındığı	10.10.2001
4	Piraziz Elması	21.12.2016
5	Çamoluk Şeker Kuru Fasulyesi	02.05.2018

Kaynak: Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021

Giresun Sivri Fındığı: Şekil olarak; olgun meyve iki yandan basıkça, uzun ve sivridir. Meyve kabuğu parlak, açık kahverengi, uç kısmı nispeten kirli beyaz renkte havlı ortalama 1.05 mm kalınlıktadır. Meyve kabuğu ince ve kolay kırılmaktadır. İç meyve üzerindeki zar; ince, ete yapışık, açık parlak kahverengi ve üzeri damarlıdır. Meyve eti tatlı ve gevrek olup, fildişi rengindedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021a).

Giresun Tombul Fındığı: Türkiye'de yetişen en önemli fındık çeşididir. Olgun, meyvesi dolgun ve düzgün şekillidir. Meyve kalitesi çok iyi olması nedeniyle uluslararası pazarlarda oldukça fazla talep gören bir fındık çeşididir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021b).

Piraziz Elması: Rengi, kokusu, tadı ve dayanıklı yapısıyla diğer bölgelerde yetiştirilen elmalardan farklılık göstermektedir. Renk olarak bir tarafı açık yeşil, diğer tarafı kırmızıdır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Çamoluk Şeker Kuru Fasulyesi: Kendine has tat ve aroması ve 15 dakika gibi kısa bir sürede pişmesi ile bölge halkı ve tüketiciler tarafından yoğun ilgi görmektedir. Bölgede "Mindaval guru fasulyesi" olarak bilinen Çamoluk şeker kuru fasulyesinin yetiştirildiği toprakların dere kenarlarında alüvyon topraklar olması, yöreye özgü toprak verimliliği, iklim şartları ve geleneksel tarım teknikleri; ürünün özelleşmesini sağlamıştır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021). Giresun ilinde bu ürünlerin dışında da birçok ürün için coğrafi işaret almak üzere başvuru yapılmış, sonuçları beklenmektedir. Giresun ilinde tescilli ya da başvuru durumundaki coğrafi işaretli ürünler Tablo 3'te ayrıntılı bir şekilde gösterilmektedir.

Yöresel ürünlerin korunması ve markalaşmasına dönük hukuki altyapının oluşturularak yasal mevzuatların geliştirilmesi; ürünlerin tescillenmesini ve yöre mutfak kültürünün korunmasını sağlayarak, gastronomi turizminin gelişmesine de fayda sağlamaktadır (Değişel, 2021: 267).

Destinasyonda, tescilli coğrafi işaretli ürünlerin çoğunluğunun gastronomik ürün olması ilin gastronomi turizmi potansiyelini artırdığı düşünülmektedir. Ayrıca coğrafi işaret başvurusu yapılan ürünler; "Giresun Fındık Ezmeli Kadayf Tatlısı", "Giresun Isırganı", "Giresun Pidesi", "Giresun Simidi", "Güce Çayı" ve "Şebinkarahisar Karadutu" olmak üzere hepsi yiyecek ve içecek olarak bölgede üretilen ve tüketilen mahsullerdir. Başvuru durumundaki bu ürünler incelendiğinde ise şehrin gastronomi turizmine zenginlik katacak ürünler olduğu söylenebilir. Bu ürünlerin yanı sıra birçok gastronomik ürün için de başvuru hazırlıkları yapıldığı bilinmektedir.

Tablo 3. Giresun İlinde Tescilli ya da Başvuru Durumundaki Coğrafi İşaretli Ürünler

	Coğrafi İşaretin Adı	Tescil Tarihi	Türü	Başvuru Yapan / Tescil Ettiren	Durumu
1	Alucra Oğlak Kebabı	27.10.2020	Mahreç İşareti	Giresun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	Tescilli
2	Giresun Fındık Ezmeli Kadayıf Tatlısı		Mahreç İşareti	Aykut Bekdemir	Başvuru
3	Giresun Fındık Ezmesi	25.08.2020	Mahreç İşareti	S.S. Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği	Tescilli
4	Giresun Isırganı		Menşe Adı	Giresun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	Başvuru
5	Giresun Kalıncara Fındığı /Giresun Karası	18.09.2019	Menşe Adı	S.S. Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği	Tescilli
6	Giresun Pidesi		Mahreç İşareti	Giresun Ticaret ve Sanayi Odası	Başvuru
7	Giresun Simidi		Mahreç İşareti	Aykut Bekdemir	Başvuru
8	Giresun Sivri Fındığı	18.09.2019	Menşe Adı	S.S. Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği	Tescilli
9	Giresun Tombul Fındığı	10.10.2001	Menşe Adı	S.S. Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği	Tescilli
10	Görelle Dondurması	21.06.2019	Mahreç İşareti	Görelle Belediyesi	Tescilli
11	Güce Çayı		Menşe Adı	Güce Belediyesi	Başvuru
12	Piraziz Elması	21.12.2016	Menşe Adı	Piraziz Ziraat Odası	Tescilli
13	Tamzara Dokuması	30.09.2019	Mahreç İşareti	Şebinkarahisar Belediyesi	Tescilli
14	Çamoluk Şeker Kuru Fasulyesi	02.05.2018	Menşe Adı	Çamoluk Belediyesi	Tescilli
15	Çavuşlu Ekmeği	09.12.2020	Mahreç İşareti	Görelle Belediyesi	Tescilli
16	Şebinkarahisar Karadutu		Menşe Adı	Şebinkarahisar Ziraat Odası	Başvuru

Kaynak: Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021

Yeni ürünler için yapılacak başvurulardan önce mutlaka farklı disiplinlerden araştırmacılar ve coğrafi işaretler konusunda uzman kişilerle işbirliğine gidilmesi gerekir. Bu işbirlikleri, gelecekte karşı karşıya kalınabilecek hukuki sorunları, kavram karmaşalarını ve diğer problemlerin henüz oluşmadan bertaraf edilmesi için fırsat sağlayacaktır. Bu hususa önem verilmez ise coğrafi işaret tescili alan ürünlerin, bu tescili kaybetmesi söz konusu olacaktır. “Kangal Köpeği” ve “Vakıfkebir Ekmeği” tescil alan ve sonrasında tescilden çıkartılan ürünlere örnek olarak verilebilir (Şahin, 2013: 36). Dolayısıyla Giresun ilinde yeni başvurusu düşünülen ürünler için detaylı çalışmalar yürütülmesi şarttır.

Coğrafi işaretli ürünlerin amblemi; coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının 6769 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak tescil edilmiş olduğunu göstermektedir. Amblemlere yönelik mevzuat “Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Amblem Yönetmeliği” olarak 29.12.2017 Tarih ve 30285 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre amblemler; “Tescilli coğrafi işaretler ve geleneksel ürün

adları tescil belgesinde belirtilen kurallara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösterenler tarafından kullanılmaktadır” (Resmi Gazete, 2017).

Giresun ilinde tescilli coğrafi işaretli olan ürünlerin amblemleri ise Resim 2’de gösterilmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021).

Giresun ilinde mahreç işareti alan “Alucra Oğlak Kebabı”, “Giresun Fındık Ezmesi”, “Görelle Dondurması” ve “Çavuşlu Ekmeği” amblemleri Resim 2’de gösterilmiştir.

Giresun ilinde menşe işareti alan “Giresun Kalıncara Fındığı”, “Giresun Sivri Fındığı”, “Giresun Tombul Fındığı” ve “Çamoluk Şeker Kuru Fasulyesi” amblemleri Resim 3’te gösterilmiştir. Coğrafi işaretli ürünlerin amblemleri tüketicilerde farkındalık yaratacaktır.

Fındık dünyada en önemli tarım ürünlerinden birisidir. Türkiye, dünyada üretilen fındığın yaklaşık %69’unu üretmekte olup, fındık ihracatında da birinci sırada yer almaktadır. Fındık fiyatlarının belirlenmesinde belirleyici bir role sahip olan

Resim 1. Tescilli Coğrafi İşaretli Menşe, Tescilli Coğrafi İşaretli Mahreç ve Tescilli Geleneksel Ürün Adı Amblemleri

Resim 2. Giresun İlinde Mahreç İşareti Alan Ürünlerin Amblemleri

Resim 3. Giresun İlinde Menşeyişareti Alan Ürünlerin Amblemleri

Türkiye, aynı zamanda fındık sayesinde önemli miktarlarda döviz girdisi sağlayarak ülke ekonomisine de katkıda bulunmaktadır (Tarım Ürünleri Piyasaları, 2021).

Yöresel ürünler ve coğrafi işaretli gastronomik ürünler destinasyonlar için önemli çekicilik unsurlarıdır. Bir diğer önemli konu ise marka ile ilişkili her şeyi ifade eden marka çağrışımlarıdır. Destinasyonun sahip olduğu gastronomik unsurların marka çağrışımları arasında bulunması, destinasyonun marka değerinin gastronomik öğelerle uygun bir şekilde desteklenmesini gerektirmektedir. Çünkü bir destinasyonun gastronomisi, yöreye ait, benzersiz, taklit edilemeyen bir özelliktir (Akbulut & Yazıcıoğlu, 2020: 103). Giresun destinasyonu için fındığın destinasyonu çağrıştıran önemli bir gastronomik unsur olduğu, coğrafi işaret olarak taklit ürünlerden korunduğu ve destinasyonun marka değerini artırmak için desteklenmesi gereken bir ürün olduğu söylenebilir.

Yapılan bir çalışmada Sırbistan'da yetişen coğrafi işaretli "Futog Lahanası"nın, diğer lahanalara oranla %15 - %18 oranında daha yüksek bir fiyattan satıldığı, bir diğer ürün olan "Kona Kahvesi"nin ise bölgesel kahvelerden 3 kat daha fazla fiyatla satıldığı hatta bu rakamın 1991 ve 2008 yılları arasında uluslararası kahve fiyatlarından 5 kat daha pahalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (FAO, 2018). Dolayısıyla Giresun ilinde de coğrafi işaretli ürünlerin doğru pazarlama tekniklerinin kullanılmasıyla daha çok tercih edilebileceği, coğrafi işaretli ürünün kalitesinin farkındalık oluşturarak diğer benzer ürünlerden daha yüksek bir ücretle satılabileceği ve bu ürünleri tercih eden tüketicilerin daha fazla fiyat ödeyebileceği söylenebilir. Ancak bu konuyla ilgili destinasyona özgü daha detaylı araştırmalar yapılması da gerekmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde coğrafi işaretli ürünlerin bölge turizmine katkı sağladığı sonucuna ulaşan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır;

Şahin (2013), çalışmasında Kırklareli ilinde Vize ölçeğinde potansiyel coğrafi işaretleri incelemiş ve potansiyel coğrafi işaretli ürünlerin bölgeye birçok kazanım sağlayacağını belirtmiştir. Mercan & Üzülmaz (2014), Çanakkale ilinde coğrafi işaret tescilli almış ürünleri incelemiştir. Çalışmada, coğrafi işaretli ürünlerin, etkin ve doğru bir şekilde tanıtım-pazarlama çalışmalarının yapılmasıyla bölgesel turizmin gelişmesinde oldukça etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Yenipınar vd., (2014), Van Otlu Peyniri hakkında yaptıkları araştırmada, Van Otlu Peyniri'nin, destinasyonun tanıtımına, turizm sektörüne ve yöre ekonomisine katkı sağlayacak bir ürün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erik & Pekerşen (2018), araştırmalarında Konya ilinde bulunan gastronomik öğelerin ve coğrafi işaretli ürünlerin bölge turizmüne olan katkılarını incelemiştir. Araştırmada, Konya'nın coğrafi işaretli ürünlerinin, bölgeye daha fazla turist çektiği, turistlerin yerel kültürü tanımasına olanak sağladığı ve bölgenin yerel ekonomik kalkınmasına yönelik olumlu katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suna & Uçuk (2018), Gaziantep'te gerçekleştirdikleri çalışmada, coğrafi işaret ile tescil edilmiş ürünlere sahip olmanın gastronomik kimlik oluşturmada büyük ölçüde önemli olduğu ve gastronomik kimliğin, destinasyon pazarlamasına olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Hazarhun & Tepeci (2018), araştırmalarında Manisa ilinde coğrafi işarete sahip olan yöresel ürün ve yemeklerin, ilin gastronomi turizminin gelişimine olan etkisini incelemiş ve sonucunda coğrafi işarete sahip olan yöresel ürün ve yemeklerin, gastronomi turizminin potansiyeline önemli katkılar sağlayacağını tespit etmiştir. Toklu & Pekerşen, (2019) çalışmalarında, coğrafi işaretli gastronomik bir değer olan Karaman Divle Obruğu tulum peynirinin kültürel bir değer olduğu ve korunması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca söz konusu peynirin, yapım aşamasına turistlerin dâhil edilerek bilinirliğinin artırılabilirliği vurgulanmıştır. Şapçılar & Sağdıç (2020) ise 30 adet akademik çalışmayı inceledikleri araştırmada; destinasyon pazarlamasında mutfak ve gastronomi

kültürü kullanılarak fark yaratıldığı, çekicilik unsuru olarak yiyeceklerin önemli ölçüde etkili olduğu, yöresel mutfak kültürünün seyahat ilgisini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

4. Sonuç ve Öneri

Giresun ilinde tescilli mahreç ve menşe işareti almış olan coğrafi işaretli ürünlere ait amblemlerin kullanılması ürünlerin bilinirliğine, pazarlanmasına ve diğer ürünlerden ayırt edilmesine olanak sağlayacaktır. Tescilli coğrafi işaretlerin kullanılması ürünlerin diğer ürünlerden farklılığını göstermekte, diğer ürünlere oranla tercih edilmesini sağlayabilmekte ve hatta marka değeri oluşturabilmektedir.

Giresun ili et ürünleri konusunda rekabet gücü diğer bölgelere göre zayıf olarak görülse de "Alucra Oğlak Kebabı" gibi coğrafi işaretli bir ürünün bulunması, bu coğrafi işaretli ürünün yanı sıra coğrafi işaretli ürünlerinde içinde malzeme olarak kullanılabilirdiği "Fındıklı Köfte" ve "Fındıklı Izgara Köfte" gibi ürünlerin tanıtılması bu alandaki eksikliğin giderilmesini sağlayabilir. Türkiye'de gastronomik ürünleri ile öne çıkmış birçok şehir ve coğrafi işaret almış birçok kebab-köfte çeşidi bulunmaktadır. Bununla birlikte bu ürünlerin bilinirliği ve bulunduğu şehre katkısı oldukça fazladır. "Adana Kebabı", "Cağ Kebabı", "Büryan Kebabı" gibi ürünler bilinirliği olan ve buldukları coğrafyada konaklama ve yiyecek içecek işletmelerinin menülerinde bulunan ürünlerdir. Ancak "Alucra Oğlak Kebabı" gibi coğrafi işaretli bir ürün, Giresun ilinde konaklama ve yiyecek içecek işletmelerinin menülerinde oldukça az yer almaktadır.

Destinasyonda fındığın ayrı bir yeri bulunmaktadır. Fındık ağacı bölgede "Fındık Ocağı" olarak anılmaktadır. Bunun en büyük sebebi bölgedeki en önemli ekonomik geçim kaynağı olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Giresun ilinde yetişen "Giresun Kalınkara Fındığı", "Giresun Sivri Fındığı" ve "Giresun Tömbül Fındık" coğrafi işaret almış ürünlerdir. Bu ürünlerin ve bu ürünlerden üretilmiş yiyeceklerin tanıtılması, pazarlanması gerek bölge ekonomisine, gerekse de ülke ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır. Bu katkının sağlanabilmesi için tanıtımın ya da ürün yelpazesinin sadece ham madde bazında değil, bu ham maddeden üretilen ürünleri de kapsamıya destinasyona daha fazla ekonomik katkı sağlayacaktır. Bir diğer önemli husus ise üreticiyi desteklemek amacıyla fındık ile ilgili teşviklerin artırılması, taban fiyatların yerel üreticiyi memnun etmesi, özellikle coğrafi işarete sahip ürünlerin korunması ve teşviki için kamu desteğinin ve denetiminin artırılması önem arz etmektedir. Ayrıca Giresun ili için uzun yıllardır yapılması planlanan Fındık Müzesi'nin bitirilmesi ve müzede coğrafi işaretli ürünlerin vurgulanması bölge turizmine katkı sağlayacaktır.

"Kirazın anavatanı, Fındığın Başkenti" sloganıyla hareket eden Giresun ili gastronomi turizmi açısından henüz istenilen noktaya gelememiştir. Gerek coğrafi yapısı, gerek geçmişten günümüze kadar gelen kültürel ve sosyal yapısı gereği birçok yöresel lezzete sahip olan kentin, gastronomi turizmi alanında pazarlama faaliyetlerine önem vermesi gerekmektedir. Gastronomik olarak dokuz tane coğrafi işaretli ürüne sahip olan ve başka birçok gastronomik değer taşıyan ürün için başvuruda bulunulan destinasyonda, coğrafi işaretli ürünlerin turizm

açısından etkin kullanılmadığı görülmektedir. Coğrafi işaretli ürünler özellikle gastronomi turizmi açısından turistlerin destinasyon seçiminde etki eden önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. Bu ürünlerin ön plana çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca tarım ve çiftlik turizmi, Ta-Tu-Ta projeleri gibi turistik etkinlikler sağlanarak Giresun ili turizmine katkı sağlanabilir. Fındığın toplanma dönemlerinde turistlere yönelik programlar oluşturularak tarım turizmi gibi bir turistik hareketlilik sağlanabilir. Kırsal alanlarda konaklama ve etkinlikler gerçekleştirilebilir.

Giresun ilinde coğrafi işaret başvurusunda bulunulması düşünülen ürünlerin farklı bilim alanlarından destek alması ve coğrafi işaretler konusunda uzmanlarla işbirliğine gidilmesi gerekmektedir. İlin tüm yöresel yemeklerinin ve ürünlerinin reçeteleri ve bilgileri çıkarılmalı, kayıt altına alınmalıdır. Daha sonra uygun ürünler için coğrafi işaret başvurusunda bulunularak destinasyonun çekicilik unsurları artırılabilir.

Coğrafi işaretli ürünlerin Giresun'un doğal güzellikleriyle birleştirilerek pazarlama faaliyetlerinin sürdürülmesi gerekmektedir. Seyahat acentelerinin tur programlarına yöresel yiyeceklerin bulunduğu işletmeler ekletilmeli, menülerde yöresel yemeklerin yanı sıra coğrafi işaretli ürünlere yer verilmelidir. Coğrafi işaretli ürünlere sahip olan Piraziz, Çavuşlu, Çamoluk, Görele gibi destinasyonların girişlerinde bölgedeki coğrafi işaretle ilgili panolar, işaret levhaları, simgeler konularak farkındalık yaratılmalıdır. Coğrafi işaretlerle ilgili Aksu Festivali başta olmak üzere diğer festival ya da şenliklerde coğrafi işaretlerin tanıtımı ve pazarlanmasına yönelik etkinlikler düzenlenmesi teşvik edilmelidir. Kamu ve özel sektör desteği alınarak coğrafi işaretli ürünlerin, filmlerde, dizilerde, sportif etkinliklerde ve diğer organizasyonlarda yer verilerek tanıtılması, destinasyona katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Akbaba, M. (2020). *Yerli Turistlerin Yöresel Yemek Tüketim Motivasyonlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*, İçinde, C. Bilgi, M. C. Şapıcılar, S. Uslu & Z. Yetiş (Ed.), *Turizm Akademik Yaklaşımlar*, ss. 171-184, Kültür A.Ş., Konya.
- Akbulut, B. A. & Yazıcıoğlu, İ. (2020). Destinasyon Markası Oluşumunda Gastronomik Kimlik ve İmaj: Konya Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 100-120.
- Cebeci, H. & Şen, M. A. (2020). Coğrafi İşaret Tescilli Soğuk Bir Lezzet: Görele Dondurması. *Gastro: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 4(2), 197-217.
- Çimen, H. (2016). Gastronomi Turizmi Açısından Ardahan Mutfağının Önemi. *Karadeniz Dergisi*, 32, 307-315.
- Değişgel, S. (2021). *Gastronomi Turizminde Gelişmişlik Göstergeleri*, İçinde, S. Şengül ve A. Kurnaz (Ed.), *Gastronomi Turizmi Kavramlar, İlkeler ve Uygulamalar*, ss. 261-282, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, (2019). *Doğu Karadeniz Coğrafi İşaret Stratejisi Araştırma Raporu ve 2020-2022 Eylem Planı*. 1-92.
- Erik, U. & Pekerşen, Y. (2018). Konya İlinin Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünlerinin Bölge Turizminin Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(3), 4866-4877.
- FAO. (2018). *Strengthening Sustainable Food Systems Through Geographical Indications: An Analysis of Economic Impacts*. Edt. Vandecandelaere et al. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome. <http://www.fao.org/3/a-i8737en.pdf>

- Fields, K. (2011). *Demand for the Gastronomy Tourism Product: Motivational Factors*, A. Hjalager and G. Richards (Ed.), Tourism and Gastronomy, pp. 36-50, Routledge.
- Grandcourt, E. (2021). *A Tour of African Gastronomy*. UNWTO. 1-96.
- Hazarhun, E. & Tepeci, M. (2018). Coğrafi İşarete Sahip Olan Yöresel Ürün ve Yemeklerin Manisa'nın Gastronomi Turizminin Gelişimine Katkısı. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 371-389.
- Kivela, J. & Crofts, J. C. (2006). Tourism and Gastronomy: Gastronomy's Influence on How Tourists Experience a Destination. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 30(3), 354-377.
- Mercan, Ş. O. & Üzülmöz, M. (2014). Coğrafi İşaretlerin Bölgesel Turizm Gelişimindeki Önemi: Çanakkale İli Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2), 67-94.
- Oğan, Y. & Büyükyılmaz, S. (2020). Karadeniz Bölgesinin Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünleri. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 4(3), 337-354.
- Resmi Gazete (2017). *Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Amblem Yönetmeliği*, Sayı: 30285, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171229-8.htm>, Erişim Tarihi: 10.04.2021.
- Santich, B. (2004). The Study of Gastronomy and It's Relevance to Hospitality Education and Training. *Hospitality Management*, (23), 15-24.
- Sinai Mülkiyet Kanunu, (2017). *Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Hakkı*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6769.pdf>, Erişim Tarihi: 08.03.2021.
- Suna, B. & Uçuk, C. (2018). Coğrafi İşaret ile Tescil Edilmiş Ürüne Sahip Olmanın Destinasyon Pazarlamasına Etkisi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(3), 100-118.
- Şahin, G. (2013). Coğrafi İşaretlerin Önemi ve Vize (Kırklareli)'nin Coğrafi İşaretleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 23-37.
- Şapçılar, M. C. & Sağdıç, E. (2020). *Hedef Noktası Seçiminde Motive Edici Bir Güç: Yiyecek ve İçecekler*, İçinde, C. Bilgi, M. C. Şapçılar, S. Uslu & Z. Yetiş (Ed.), Turizme Akademik Yaklaşımlar, ss. 156-170, Kültür A.Ş., Konya.
- Tanıtma Bülteni, (2018). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü*. Yıl: 4, Sayı: 16. 1-32.
- Tarım Ürünleri Piyasaları, (2021). *Fındık- Ocak 2021 Tarım Ürünleri Piyasa Raporu*. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü.1-4.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, (2021a). *Giresun Sivri Fındık*, <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/findik/Sayfalar/Detay.aspx?SayfaId=9>, Erişim Tarihi: 09.04.2021.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, (2021b). *Giresun Tombul Fındık*, <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/findik/Sayfalar/Detay.aspx?SayfaId=17>, Erişim Tarihi: 09.04.2021.
- Toklu, S. & Pekerşen, Y. (2019). Coğrafi İşaretli Gastronomik Bir Değer Olan Karaman Divle Obruğu Tulum Peynirinin Bölge Halkı Tarafından Algılanması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 2251-2273.
- Türk Patent ve Marka Kurumu, (2021). *Coğrafi İşaretler*. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisi-isaretler/liste?il=28>, Erişim Tarihi: 10.04.2021.
- Yenipınar, U., Köşker, H. & Karacaoğlu, S. (2014). Turizmde Yerel Yiyeceklerin Önemi ve Coğrafi İşaretleme: Van Otlu Peyniri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 2(2), 13-23.
- Yeşildağ, N. G., Özata, E. & Akkaya, A. (2017). *Coğrafi İşaretli Gastronomi Ürünleri Üzerine Bir Araştırma Erzurum İli Örneği*, İçinde, D. Bozok, C. Avcıkurt, M. Doğdubay, M. Sarıoğlan & G. K. Girgin (Ed.), Gastronomi Üzerine Araştırmalar, ss. 175-184, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, H. (2016). *Bir İletişim Biçimi Olarak Gastronomi*, Detay Yayıncılık, Ankara.